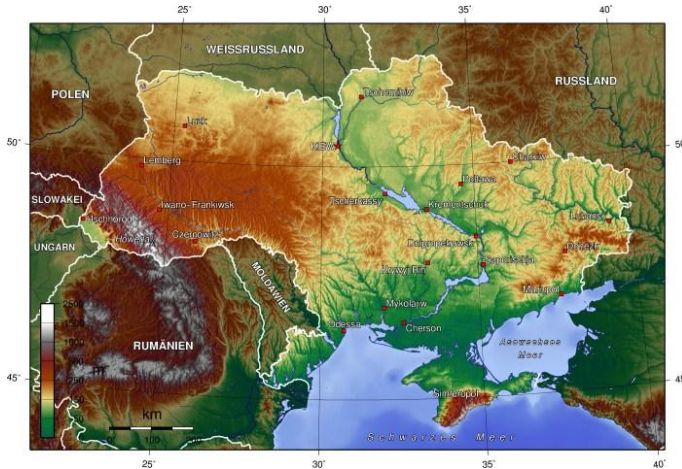

**КРАТОМІРСЬКА МІСЬКА
ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА
ім. М. Горького
Інформаційно-бібліографічний відділ**

Славетні географи України

Методико-бібліографічний показник

Краматорськ, 2010

Укладачі:

Комп'ютерний набір:

**Труш Н.В.
Побєдаш Г.А.
Горлова О.М.
Побєдаш Г.А.**

Передмова

Перші описи території України складені грецькими вченими Геродотом (з Галікарнасу) і Гіппократом у V ст. до н. е. Стосувалися вони південних земель, пониззя річок Борисфен (Дніпро), Тірас (Дністер) тощо. Згадували українські землі і два найвидатніші географи античного світу — греки Страбон (I ст. н. е.) і Птолемей (II ст. н. е.). Останній, крім опису, виконав і схематичні карти території між Віслою і Доном. У середні віки історико-географічні відомості містилися у літописах Київської Русі, зокрема "Повісті временних літ". Із XIII ст. розповіді про українські землі залишили мандрівники Західної Європи. Найцінніший опис України у 1650 р. склав французький інженер і картограф Г. Боплан, який був і автором перших карт земель нашої країни.

У 1880-х рр. створені кафедри географії у Харкові та Львові, а з 1873 р. почало діяти Південно-Західне відділення Російського географічного товариства в Києві. Вони зробили значний внесок у дослідження території України.

Початок української географії поклали дослідження членів Наукового Товариства ім. Т.Шевченка (НТШ). Автором перших наукових праць з географії українською мовою був його активний член С. Рудницький. Академіка С. Рудницького вважають фундатором української наукової географії.

Глибоку і всебічну характеристику природи України дав у 1920-х рр. географ і геолог П. Тутковський, академік АН УРСР. У 1927 р. в Харкові відкрито Український науково-дослідний інститут географії і картографії, очолити який запросили із Праги С. Рудницького.

Географічні дослідження в Західній Україні здійснювали польські вчені при Львівському університеті (Е. Ромер, А. Ціргофер, Ю. Чижевський) та географічна комісія при НТШ на чолі з В. Кубійовичем. Професор В. Кубійович у 1930-х рр. видав дві фундаментальні праці з географії України — "Атлас України і суміжних країв" (1937 р.) і "Географія України і суміжних земель" (1938 р.). Виїхавши у 1940-х рр. за кордон, він, по суті, створив у Франції десяти томне видання — "Енциклопедія українознавства".

У післявоєнний час у вивченні території України вагомим є вклад географів Київського, Львівського, Харківського, Одеського університетів, Ради з вивчення продуктивних сил УРСР. Серед

науковців, що зробили значний внесок у дослідження українських земель, слід назвати таких вчених, як В. Вернадський, Г. Висоцький, Погребняк, Б. Срезневський, В. Бондарчук, а у розвиток соціально-економічної географії — К. Воблий, О. Діброва, М. Паламарчук.

Географічними дослідженнями, крім університетів, займаються Інститут географії і картографії АН України та Українське географічне товариство. Учені працюють над проблемами збереження і раціонального використання природи, розміщення господарських об'єктів тощо.

Для вивчення соціально-економічної географії України багато чого зробили видатні українські вчені - Павло Чубинський, Степан Рудницький, Костянтин Воблий, Володимир Кубийович, Олексій Діброва, Максим Паламарчук, Федір Заставний, Микола Пістун .

В українській соціально-економічній географії виділяються два напрямки — антропогеографічний й економічний. Антропогеографічний напрямок зосереджує увагу на географії людини і її обумовленості факторами природнього середовища. Географія господарства тут розглядається як певна сторона, властивість географії людини. Представниками цього напрямку в українській географії були насамперед С. Рудницький і В. Кубийович, частково А. Діброва.

Економічний напрямок зосереджує увагу на географії господарства, а людина виступає як важливий фактор його розвитку й розміщення (трудові ресурси, споживачі). Виділяються два підходи — галузево-статистичний і комплексно-територіальний. Перший вивчає господарство і його розміщення по окремим, малопов'язаним галузях, другий — у вигляді територіальних сполучень і систем. Виразником першого був К. Воблий, другий представлений іменами М. Паламарчука, Ф. Заставного, Н. Пістун. У цілому вчені-географи і методисти, теоретики і практики, краєзнавці зробили певний внесок у розвиток географічної науки, яка започаткувала формування вузівської і шкільної географії. Їхні праці надихають на науковий пошук сучасних учених-географів у різних галузях географічної науки на благо нашої Української держави.

Воблий Костянтин Григорович

народився 27 травня 1876 року, в смт. Царичанка Дніпропетровської області - український економ географ, економіст, статистик, академік АН УРСР з 1919, заслужений діяч науки УРСР з 1944. В 1900 закінчив Київську духовну академію, 1904 - Варшавський університет. З 1906 - приват-доцент політекономії і статистики Київського університету, пізніше-

професор Київського комерційного інституту. З 1907 р. К. Воблий читає теорію політичної економії в Київському комерційному інституті, де з 1910 р. працює деканом економічного відділення. Головні праці: "Заатлантична еміграція, її причини й наслідки" (Варшава, 1904); "Відхід на заробітки з губерній Царства Польського" (випуск XXII "Праць Варшавського Статистичного Комітету"); "Заробітна плата сільських робітників у Царстві Польському в десятиліття 1890 - 1900 р

У 1928 -30 - віце-президент АН УРСР. В 1939 - 42 - зав. відділом, 1942 - 47 - директор Інституту економіки АН УРСР; одночасно (1933-47) - зав. кафедрою економічної географії Київського університету. Організатор української економ-географічної школи. Основні наукові праці присвячені проблемам розвитку і розміщення продуктивних сил України, створенню нових галузей промисловості та комплексному розвитку районів. Розробив наукову схему економічного районування України. Виділив на території республіки такі райони: Південно-Східний, Південний, Північно-Східний, Центральний і Західний.

Автор кількох підручників із статистики, економічної географії УРСР (підручник «Економічна географії УРСР» витримав 5 видань). Вивчав історію народного господарства, економічну статистику, демографію, економіку страхової справи. Нагороджений орденами Леніна і Трудового Червоного Прапора. Опублікував більше 200 наукових праць.

К.Г. Воблий вважається фундатором розвитку економічної географії в Україні.

Діброва Олексій Тимофійович народився 25.11 1904, с. Тупичів Чернігівської області. Український радянський економ географ, доктор географічних наук з 1959, професор з 1960. В 1927 закінчив Київський кооперативний інститут. Народившись на Чернігівщині, О.Т. Діброва пройшов складний і тернистий шлях від простого вчителя до професора

Київського університету імені Ті. Шевченка. В 1927 році закінчив Київський кооперативний інститут, працював у школі, викладав географію в Харківському фінансовому інституті й Інституті торгівлі (1930-1933 рр.), Ленінградському педагогічному інституті (1933-1934 рр.), Київському кооперативному інституті (1934-1941 рр.), завідував кафедрою економічної географії Київського педагогічного інституту імені М.Горького (1944-1956 рр.). З 1956 р. по 1959 р. - завідувач кафедри економічної географії Київського університету імені Ті. Шевченка.

А. Діброва - автор підручників по географії України, у т.ч. соціально-економічної, які багаторазово перевидавалися. Здійснив економіко-географічне районування України (виділив шість районів), досліджував окремі її регіони - Донбас, Закарпаття, Київщину. Брав участь у підготовці й виданні географічних карт і атласів. Автор посібників та підручника для середньої школи «Географія Української РСР» та вузів. Редактор ряду географічних видань, у 1966 - 72 - міжвідомчого збірника «Економічна географія». Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Рудницький Степан Львович (1877—1937) — засновник української наукової географії й географії України, у т.ч. соціально-економічної й політичної. Народився Степан Львович 3 грудня 1877 року в Перемишлі. Закінчив Львівський університет, до 1919 р. працював тут доцентом, один із засновників Українського Вільного Університету у Відні (1921 р.). Українського Інституту

географії й картографії в Харкові (1927 р.). Академік АН України, дійсний член Наукового Суспільства ім. Шевченка у Львові. В'язень більшовицького ГУЛАГа, де й загинув в 1937 р. (Соловки).

Першу велику працю по соціально-економічній географії України С. Рудницький опублікував в 1914 р. Це була «Коротка географія України. Антропогеографія». У роки Першої світової війни й після її С. Рудницький написав багато праць по політичній географії України, у яких показав, що українці є державними націями й повинні створити свою державу в етнічних межах свого розселення. С. Рудницький виступав за створення самостійної Соборної Української держави від Карпат до Кавказу. Він обґрунтував положення України на політичній карті миру. Самою значною працею С. Рудницького була книга «Основи землезнавства України. Антропогеографія» (1926), видана, коли вчений жив в еміграції, у Празі. Багато зробив учений для розвитку шкільної географії (написав кілька шкільних підручників), краєзнавства. Він - засновник української картографії. С. Рудницький дотримувався антропогеографічного напрямку в соціально-економічній географії. Опублікував більше 150 наукових праць.

В 1902-м одружується з дочкою військового у відставці, учителькою з-під Перемишля Сибиллой Шенкер (1881-1918). У тому ж році в них народжується дочка, названа на честь бабусі Емілією, в 1908-м - син Лев, а чотири роки потому - дочка Ірина.

Через хворе серце Сибилла вмерла в 37 років. Степан Львович один виховує дітей.

В 1905 р. С.Рудницький видає книгу «Нинішня географія», що заклав основи української географічної науки. У ній він обґрунтував предмет дослідження географії, її місце серед інших наук, поклав початок української термінології. Уперше ввів у міжнародний оборот географічний термін «Україна».

1 листопада 1918 року була проголошена ЗУНР. Степан Рудницький стає радником уряду по політико-економічних питаннях. Готує офіційні документи для Ліги націй, друкує в європейській пресі статті із проблем української державності, розробляє основи військової географії. Його запрошують на посаду професора в Академію світової торгівлі у Відні. У наступному році українська інтелігенція створює в Празі Український вільний університет, викладати в якому пропонують С. Рудницькому. Крім того, він читає лекції у Вищому педагогічному інституті ім. М.Драгоманова й у Карловому університеті. І постійно спостерігає за подіями в Україні.

Однак життя в еміграції гнітить ученого. Для подальшої роботи йому потрібні експедиції по Україні. І Рудницький направляє лист українському уряду із проханням дати дозвіл на переїзд. 3 жовтня 1926 року за запрошенням радянських влада разом з учнями В.Бабяком, В.Буцуром і М.Иваничуком (усі репресовані) переїжджає в Харків, щоб очолити кафедру в геодезичному інституті.

Уже в наступному році Рудницький заснував і очолив Український науково-дослідний інститут географії й картографії. Тоді ж відправляється в експедицію по Дніпрові й на Донецький кряж. Сім десятитисяч мільйони радянських студентів вивчали географію України по його підручниках і картах. Але «Українська Радянська Енциклопедія», статті в яку вчений готовив, навіть рядком не згадала географа зі світовим ім'ям і після його реабілітації.

Чубинський Павло Платонович - український етнограф, географ, фольклорист народився 27.01.1839 р. на хуторі Олександрівка, тепер у складі міста Борисполя Київської області. Учився в 2-й київській гімназії, потім у Петербурзькому університеті. По закінченні курсу в 1861 р. був висланий в Архангельську губернію (1862). В 1863 р. надійшов на службу в Архангельській губернії й залишався на службі до 1869

р., займаючи різні посади: секретаря статистичного комітету, редактори губернських відомостей, чиновника особливих доручень при губернаторі й т.д. В Архангельському краю почалася й наукова діяльність Чубинського, що виразилася тут у ряді робіт з вивчення етнографії й економічного стану краю. Роботи Чубинського звернули на нього увага вільного економічного й географічного суспільств, і в 1867 р. Чубинський, з доручення цих двох суспільств, почав екскурсію по півночі Росії для вивчення хлібної торгівлі й продуктивності в басейні Північної Двіни. Під час цієї екскурсії Чубинський об'їхав сім губерній північного краю. Матеріали, зібрані й оброблені ним, видані вільним економічним і географічним суспільствами. Чубинський приймав також участь у працях комісії з дослідження Печорського краю. В 1869 р. Чубинському було запропоновано взяти на себе здійснення задуманої географічним суспільством етнографічної експедиції в Південно-Західний край. Результати експедиції були монументальні. У два роки був складений збірник у сім об'ємних томів, що представляють собою по багатству й цінності матеріалів одне із найкращих явищ етнографічної літератури не тільки росіян. Крім величезних зборів пісень, збірник Чубинського містить у собі дуже багато збірок казок (більше 1/2 всіх відомих українських казок), вірувань, загадок, прислів'їв і т.д. Цілий том (шостий) присвячений юридичним звичаям. Після експедиції в Південно-Західний край Чубинський оселився в Києві й був секретарем і

віце-головою київського відділу географічного суспільства. В 1876 р., після закриття київського відділу географічного суспільства, переселився в Петербург, де надійшов на службу в Міністерство шляхів сполучення.

Паламарчук Максим Мартинович

– відомий український економіст та економіст-географ, академік НАН України, заслужений діяч науки УРСР, народився 22 жовтня 1916, с. Воробіївка Полонського району Хмельницької області. Закінчив Київський університет (1939). Учасник Великої Вітчизняної війни.

Протягом 1946-1962 рр. працював у Львівському торгово-економічному інституті (в 1953-1962 р.р. - завідувач кафедри). З 1962 р. завідувачий відділом проблем розвитку продуктивних сил Південно-Західного району РВПС України.

В 1965-67 рр. - заступник директора Інституту геологічних наук АН УРСР. В 1962-64 рр.- завідувач відділом. В 1967-69 рр. - голова Народи по вивченню продуктивних сил УРСР. Президія АН УРСР доручила М.М.Паламарчуку очолити роботу для об'єднання Народи по вивченню продуктивних сил УРСР і сектора географії, їх реорганізації, визначення наукових напрямів і нової структури.

Член-кореспондент М.М.Паламарчук очолив створений відділ теорії економіки районів і економічної географії. М.М.Паламарчук очолив також роботу для створення першої на Україні фундаментальної географо - картографічної праці - "Атласу природних умов і природних ресурсів Української РСР". У ньому узагальнено матеріали досліджень природних ресурсів республіки за 50 років. Атлас було опубліковано в 1978 р. У цей же час М.М.Паламарчуком розроблена методика визначення рівня розвитку народного господарства областей та економічних

районів, що мало велике значення для територіального планування, спрямованого на прискорений розвиток ряду областей Української РСР, особливо західних, для піднесення їх економіки й культури.

З 1970 року він керівник відділу теоретичних проблем економічної географії. Відділення географії АН УРСР, одночасно з 1975 р. - професор Київського університету. В 1973 р. обраний дійсним членом академії наук УРСР. Наукові праці з економіки промисловості, економіки районів, розміщення і територіальної організації продуктивних сил, економічної географії УРСР, теорії народногосподарського, зокрема агропромислового комплексоутворення, раціонального використання природних ресурсів. Автор відомого підручника з економічної географії УРСР, який видавався на протязі більше, ніж 20 років.

Академік М.М.Паламарчук був наполегливим, вдумливим дослідником, одночасно вимогливим і чуйним науковим керівником, який створив школу численних послідовників, які завжди з теплотою згадують про свого вчителя. В Інституті Географії НАН України до 90-ліття з дня народження Максима Мартиновича готується до друку пам'ятне біографічне видання. За заслуги перед батьківщиною, вагомий внесок у науку він був нагороджений орденом Червоної Зірки, численними медалями СРСР та України. Ставши лауреатом Премії ім. О.Г. Шліхтера АН УРСР за 1978 р. Помер 26 лютого 2000 року, похований у Києві на Байковому кладовищі.

Кубийович Володимир Михайлович (1900-1985) - український географ, демограф і картограф, автор багатьох праць по соціально-економічній географії України в її етнічних межах. Народився на заході Лемківщини, недалеко від Кракова (Польща). Закінчив Краківський університет і до 1939 р. працював тут доцентом.

На початку наукової діяльності В. Кубийович досліджував господарське життя в Карпатах, зокрема пастухування. В 30-х роках багато уваги приділяв вивченню населення України, у т.ч. розміщенню українців у межах їхньої етнічної території. Особливу увагу приділив етногеографії Галичини, Закарпаття, Волині, Подляшся. Фундаментальними стали праці «Атлас України й суміжних земель» (1937 р.) і книга «Географія українських і суміжних земель» (1938 р.), видані за редакцією й при участі В. Кубийовича.

У післявоєнний період, проживаючи у Франції, очолював Наукове суспільство

В 1928-1939 рр. - доцент Краківського університету. Займався вивченням українських етнічних земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії. З 1931 р. - дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка. Як видатний географ брав участь у міжнародних наукових конгресах у Празі (1932), Варшаві (1934) і Болгарії (1936), де виступав з доповідями. У своїх дослідженнях польсько-українських окраїн Кубийович послідовно отстоював українські геополітичні інтереси і провадив наукову дискусію з польськими вченими, яких звинувачував в умисному підробленні статистичних даних у дослідженнях, за що в 1939 був позбавлений кафедри в Ягайлонському університеті. В 1939-1940 рр. - професор УВУ (Український Вільний Університет) у Празі. Як активний учасник українського національно-визвольного руху і щирий український патріот, професор Володимир Кубийович у середині квітня 1940 року очолив Український Центральний Комітет у Кракові, який

координував діяльність українських громадсько-культурних організацій у Генеральній Губернії (Краків був її адміністративним центром) і допомагав українським втікачам від більшовиків.

Кубийович зробив дуже багато для піднесення української культури і авторитету українців. У квітні 1943 Володимир Кубийович, як голова УЦК, став одним з організаторів Військової Управи, і зі свого боку докладав багато зусиль для формування частин Дивізії "Галичина". Зокрема, разом з членами ВУ йому вдалося домогтися дозволу німецьких чинників на набір до української дивізії не тільки в дистрикті Галичина, але й по всій Генеральній Губернії. Коли розгорілася польсько-українська підпільна війна, Кубийович виступив з закликом припинити збройне протистояння. Його ж стараннями unikнули гестапівських арештів чимало українських політичних і громадських діячів, а також було врятовано від концтабору багато євреїв (разом - кілька сотень осіб). В 1945 році професор Кубийович на пропозицію генерала Шандрука стає його заступником у формованому тоді Українському Національному Комітеті. У розмові з Шандруком він висловився так: "Будучи ініціатором формування Дивізії "Галичина", я дуже турбуюся її долею, і коли б УНК мав би їй допомогти, то його треба створити хоча б тільки для того." За згодою обох фракцій ОУН Володимир Кубийович став представником Західної України в УНК. Після закінчення Другої світової війни професор Кубийович жив в еміграції в Німеччині і Франції, займаючись переважно науковою діяльністю. В 1947-1951 рр. - генеральний секретар НТШ, з 1952 - голова НТШ в Європі. Автор понад 80 наукових праць з географії України: "Територія і людність українських земель" (1935), "Атлас України і сумежних країв" (1937), "Географія українських і сумежних земель" (1938, 1943), "Українські етнічні групи Галичини" (1953) та ін. Головний редактор "Енциклопедії Українознавства" (Париж - Нью-Йорк, 1955-84). Редактор українського видання праці Вольфа-Дітріха Гайці з історії Дивізії "Галичина", автор статей в "Вістях" Братерства кіл. Вояків Дивізії, зокрема статті "Качани Української Дивізії «Галичина»".

Також написавши спогади "Мені 70" і "Українці в Генеральній Губернії 1939-41" (1975).

Професор Володимир Кубийович, видатний український науковий, громадський і політичний діяч, помер у листопаді 1985 р. у Сарселю (Франція), на 86-му році життя там і похований.

Жупанський Ярослав Іванович - доктор геологічних наук, професор, завідувач кафедри географії та картографії

України Чернівецького державного університету ім. Ю.Федьковича (з 1990 р.), професор кафедри педагогіки Чернівецького обласного науково-методичного інституту післядипломної освіти. Народився 27.06.1934 р. (с. Перерів, Коломийський р-н, Івано-Франківська обл.), українець. Освіта вища, закінчив Чернівецький

державний університет, географічний факультет (1951-1956 рр.), спеціальність - "Економічна географія". Кандидатська дисертація "Географія промисловості Івано-Франківської області" (1964 р.), докторська дисертація "Дослідження виробничо-територіальних комплексів картографічним методом" (1980 р.). В 1956-1957 рр. - учитель географії Новострілишанської СШ Дрогобицької обл. В 1957-1958 рр. - старший економіст, начальник сектору Станіславського обласного статистичного управління. З 1958 р. - старший науковий працівник, аспірант, асистент, старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри економічної географії, завідувач кафедри фізичної географії і картографії, в 1966-1973 та в 1982-1987 рр. - декан географічного факультету, в 1979-1982 рр. - декан заочного педагогічного факультету, в 1982 р. - проректор, з 1990 р. - завідувач кафедри Чернівецького державного університету.

Академік АНВШУ (1994), член-кореспондент УЕАН (1992). Член Українського географічного товариства (1979 р., з 1995 р. - почесний член), НТШ (1990), Українського національного

комітету географів, спеціальних радий з захисту докторських дисертацій, редколегій географічних журналів і міжвідомчих збірників.

Член КПРС (1964-1990 рр.). Ветеран праці (1987), відмінник народної освіти УРСР (1976), відмінник освіти України (1995). Лауреат премії ім. О.Поповича (1996). Почесний громадянин с. Перерів (1996). Нагороджений медаллю ім. Макаренка (1988), Почесною грамотою Президії ВР УРСР (1990). Автор (співавтор) понад 270 наукових праць, зокрема книг: "Виробничо-Територіальні комплекси та їх картографування" (1975), "Твій супутник - карта" (1985), "Основи наукових исследований. Географія" (співавтор), "Економіка й соціальна географія України" (1993, співавтор), "Географія Чернівецької області" (1993, співавтор), " Соціально-Економічна картографія" (1996, співавтор), "Історія географії в Україні" (1997), "Географія рідного краю" (1999, співавтор).

Заставний Федір Дмитрович – економіко-географ і

економіст з проблем розміщення продуктивних сил України і розвитку територіально-промислових комплексів та міст, кандидат економічних наук з 1957 р. (тема дисертації: "Основні питання розвитку Львівсько-Волинського басейну"), доктор географічних наук з 1970 р. (тема дисертації: "Економіко-географічні проблеми дослідження територіально -

промислових комплексів"), академік АН Вищої школи, професор, дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка.

Народився 27 березня 1929 р. у с. Дібринів Рогатинського району Івано-Франківської області. Навчався в Бережанській гімназії, Рогатинському педагогічному училищі. Протягом 1946–1951 рр. був студентом географічного факультету

Львівського державного університету імені Івана Франка. По закінченні університету працював науковим співробітником відділу економіки Інституту суспільних наук Львівської філії АН УРСР (1951–1953), літературним працівником сільськогосподарського відділу львівської обласної газети “Вільна Україна”. З 1951 до 1961 рр. Ф. Д. Заставний викладав у Львівському університеті, де працював доцентом кафедри економічної географії. У 1961 р. перейшов до Львівського торговельно-економічного інституту, де займав посади доцента, професора і завідувача кафедри економічних географій.

У 1974 р. переїхав до Києва, де завідував відділом проблем економіки району Ради по вивченню продуктивних сил України Академії Наук Української РСР. У 1988 р. професор Заставний повертається до Львова, де завідує кафедрою економічної і соціальної географії Львівського університету. З 1990 р. Д. Заставний – завідувач першої в державі кафедри географії України. Підтримує тісні контакти з науковцями ряду зарубіжних університетів та інститутів. Є науковим редактором багатьох збірників, автором понад 50 книжок і брошур, навчальних посібників для вузів і підручників для середніх шкіл. Основні праці Федора Заставного присвячені проблемам розміщення продуктивних сил, територіально-виробничим і територіально-промисловим комплексам, збалансованості народного господарства, розміщення галузей економіки, розвитку депресивних регіонів, поселень і галузей економіки, географічної регіоналістики, українського заробітчанства в зарубіжжі, демографічних втрат України від голодоморів, війн і еміграцій тощо.

Значний доробок автора з географічного краєзнавства. Його наукові праці друкуються за кордоном. Серед них – “Україна. Природа, населення, господарство” у Варшавському університеті (спільно з В. Кусінським); “Вдосконалення територіальної організації продуктивних сил” – у Санкт-Петербурзі та ін. Ф. Заставним вивчаються також питання теорії і практики соціально-економічних досліджень, економічного

районування, рівня життя міського і сільського населення, охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів, трудових міграцій населення, мобільності трудових ресурсів села, вдосконалення управління курортними комплексами та ін. Важливе значення має розробка вченим спільно з академіком АН України Олександром Алимовим методологічних основ оптимізації розміщення промисловості та принципів економіко-математичної постановки і розв'язання задач розміщення підприємств за допомогою сучасних електронно-обчислюваних засобів. Публікації Ф. Д. Заставного позитивно оцінені в українській і зарубіжній пресі. За цикл робіт з планування економічного і соціального розвитку територіально - виробничих комплексів і міст його удостоєно української наукової премії імені О. Г. Шліхтера (тепер – імені М. Туган-Барановського). Ф. Д. Заставним видано навчальні посібники для студентів географічних факультетів та економічних спеціальностей вищих навчальних закладів з географії України. Українською мовою вийшли в світ підручники для середніх шкіл – “Фізична географія України” для 8 класу загальноосвітніх учбових закладів і “Економічна і соціальна географія України” для 9 класу середньої загальноосвітньої школи (відповідно 3 і 4 видання) та ін. Його підручники перекладені на російську, румунську, угорську і польську мови. Є науковим керівником держбюджетних тем з актуальної комплексної географічної тематики розвитку і розміщення господарства та охорони навколишнього середовища.

Пістун Микола Данилович - провідний науковий співробітник відділу суспільно-географічних досліджень Інституту географії НАН України, доктор географічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України, відомий педагог і академік АН Вищої школи України, почесний член

Українського географічного товариства. Народився він 19 травня 1933 року у Жовківському районі на Львівщині у селянській родині. У 1955 р. закінчив з відзнакою географічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка за спеціальністю “економічна географія”. Впродовж 1955-1958 рр. працював вчителем географії і старшим вихователем у середніх школах м. Острога Рівненської області. Починаючи з 1959 р. уся подальша 44-річна діяльність М.Д. Пістуна, його становлення як педагога вищої школи, науковця, вихователя та громадського діяча відбувалися в Київському університеті імені Тараса Шевченка. Тут він закінчив аспірантуру, став викладачем, а з 1966 р. – доцентом, у 1972-1974 рр. – докторантом кафедри економічної і соціальної географії, а після захисту докторської дисертації у 1975 р. – професором і впродовж 23-х років (1975-1998) завідувачем цієї кафедри.

Як керівник кафедри М.Д. Пістун зrealізував прикладну модель підготовки фахівців з територіального, районного і міського планування та управління регіональним розвитком; керував експедицією з комплексного економіко-географічного вивчення м. Києва та прилеглих до нього областей; як заступник редактора і відповідальний редактор забезпечив подальше видання єдиного в СРСР спеціального міжвідомчого збірника “Економічна географія”; запровадив у навчальний процес історико- географічні дисципліни; працював понад 40 років вченим секретарем і головою комплексної і спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій.

Впродовж 42-х років педагогічної праці розробив і викладав 8 економіко-географічних курсів лекцій, видав у співавторстві і самостійно 8 навчальних посібників для вищої школи: Географія Української РСР / За ред. Пістуна М.Д., Шиповича Є.Й. (1982), Географія сільського господарства СРСР (1983), Экономическая география СССР. Районная часть / Под ред. Пистуна Н.Д., Швевса Г.И. (1988), Основи теорії суспільної географії (1994, 1996), Економічна географія зарубіжних країн. Соціалістичні країни / За ред. Пістуна М.Д. (1981), Географія агропромислових комплексів (1977), Агропромисловий комплекс сьогодні (1985),

Історія і методологія української суспільної географії в XX–XXI століттях: Програма спецкурсу для магістрів кафедр економічної та соціальної географії університетів (2007). Декілька років був професором-сумісником кафедри економічної і соціальної географії Київського національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.

Наукові інтереси проф. Пістуна М.Д. стосуються теоретико-методологічних засад суспільної географії, проблем географії сільського господарства і агропромислового комплексотворення в Україні. Він зокрема обґрунтував концепцію зонального і приміського АПК. Значними є також напрацювання з суспільно-географічних аспектів регіональної політики (регіонального розвитку) України, змісту і методики організації навчального процесу у вищій школі, історії формування і розвитку української суспільно-географічної школи, методики суспільно-географічних досліджень та територіальної організації митної діяльності.

Свою наукову діяльність Микола Данилович продовжив із жовтня 2003 р. у відділі суспільно-географічних досліджень Інституту географії НАНУ. Тут учений узагальнив суспільно-географічні дослідження в Україні, зокрема в АН України, протягом XX–XXI ст., дав оцінку наукових напрямків і доробку академіків Ф.О. Туманського, К.Г. Воблого, ряду професорів. Другим напрямком його досліджень є опрацювання теоретико-методологічних засад процесу регіонального розвитку країни, зокрема питань суспільно-географічного макрорайонування України та удосконалення її адміністративно-територіального устрою; регіонального, локального і топологічного рівнів управління; функціонально-територіальної структури суспільно-географічної діяльності в Україні і Столичному макрорегіоні. Науковий доробок Пістуна складає понад 290 публікацій, у т.ч. розділи у 6-ти монографіях: “Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект” (2004), “Экономико-географический комплекс крупного города (на примере г. Киева)” (1989), “Трудовые связи в крупном городе” (1984), “Чернігівська область (економіко-географічна характеристика)” (1975), “Аграрно-

територіальні і аграрно-промислові комплекси Житомирської області” (за ред. Пістун М.Д., 1972); “АПК “Рось”: територіальна і комплексно-пропорційна організація” (1994); брошура “Костянтин Григорович Воблий – видатний український економіко-географ” (2006).

Тривала і плідна також науково-громадська діяльність ювіляра: у вчених радах із захисту дисертацій у КНУ ім. Тараса Шевченка та Інституті географії НАНУ, десять років – головою комісії з географії АН ВШ України, понад 30 років – заступником і керівником редколегії наукового збірника. Призначався членом експертної ради ВАК України; обирався членом ревізійної комісії, членом вченої ради та президії Українського географічного товариства; був членом редколегії Географічної енциклопедії України, є членом редколегії журналів “Український географічний журнал”, “Історія української географії”, “Економічна та соціальна географія”, “Науковий вісник Волинського університету”. Як вчений-педагог Микола Данилович виділяється глибиною і широким діапазоном знань, вимогливістю, послідовністю, принциповістю.

Олійник Ярослав Богданович (завідувач кафедри з 1998 р.) Економіко-географ, заслужений діяч науки і техніки України, кавалер ордена „За заслуги” III ступеня, член кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, декан географічного факультету, професор, доктор економічних наук, академік АН ВШ України, академік УЕАН України, почесний працівник туризму

України, почесний працівник гідрометслужби України, почесний професор Полтавського університету споживчої кооперації.

Народився у 1953 р. в с. Купчинці Козівського району Тернопільської області. Закінчив географічний факультет

Київського університету імені Тараса Шевченка в 1975 р. за спеціальністю економіко-географ, викладач географії. В 1975–1976 рр. працював вчителем географії Катюжанської середньої школи Вишгородського району Київської області. Закінчив аспірантуру Інституту географії НАН України. Працював молодшим (1979 р.), науковим (1986 р.) співробітником відділу теоретичних проблем економічної географії Інституту географії НАН України. У 1982 р. в Інституті географії НАН України захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук "Тваринницько-промисловий комплекс в зоні впливу великого міста і вдосконалення його територіальної організації" із спеціальності 11.00.02 - економічна та соціальна географія. З вересня 1988 р. - асистент, доцент (1989 р.), професор (1998 р.) завідувач кафедри економічної та соціальної географії (з грудня 1998 р.), декан географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (з 1999 р.). В 1997 р. у Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України захистив докторську дисертацію на тему: "Еколого-економічні проблеми територіальної організації виробництва і природокористування " із спеціальності 08.08.01-економіка природних ресурсів і природокористування. Голова експертної ради ВАКа України з географічних наук, віцепрезидент Українського географічного товариства, відповідальний редактор журналу "Вісник Київського університету. Серія Географія", заступник редактора журналу "Економічна та соціальна географія", член редколегії наукових збірників: "Екологічна ліга", "Географія і сучасність", "Український географічний журнал", "Винахідник України", "Екологічний вісник", "Регіон: стратегія та пріоритети". Член учбово-методичної ради СНД з класичної університетської освіти. Наукові інтереси: теоретико-методологічні проблеми суспільної географії, економіко-екологічні проблеми взаємодії суспільства і природи, територіальна і комплексно-пропорційна організація продовольчих комплексів, регіональна політика, геополітика. Ініціатор створення спеціалізації з розміщення продуктивних сил та регіональної економіки, НДЛ регіональної

економіки і політики. За цикл робіт для вищої і середньої школи у 1999 р. нагороджений Премією імені Тараса Шевченка Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Лауреат премії ім. В.І.Вернадського Української Екологічної Академії наук за значний внесок у дослідження екологічних проблем України та активну участь у пропаганді економічних знань (2002). Лауреат Премії імені Ярослава Мудрого за значний здобуток у галузі науки і техніки. За вагомі досягнення у професійній діяльності, сумлінну багаторічну працю присвоєно почесне звання "Заслужений діяч науки і техніки України (2002), обраний членом-кореспондентом НАПН України (2002).

Автор понад 460 наукових праць, в тому числі автор і співавтор: "Вступ до соціальної географії" (2000 р.); "Економіко-екологічні проблеми територіальної організації виробництва і природокористування" (1996р.); "Вступ до економічної і соціальної географії" (1997, 1999 рр.); "Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії" (1996р.); "Территориальная организация агропромышленных комплексов" (1985р.); "Географія. Навчальний посібник для старшокласників та абітурієнтів" (1998, 2000, 2002, 2004, 2006 рр.); "Розміщення продуктивних сил" (2000 р.); "Теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки" (2001р.); "Київ як екологічна система: природа – людина – виробництво - екологія", (2001р.), "Адміністративно-територіальний устрій України. Проблемні питання та можливі шляхи вирішення" (2003р.); "Загальне землезнавство" (2003 , 2008 рр. у співавторстві); "Природні та етнокультурні феномени України" (2003, 2008 рр.); "Країни Європейського Союзу" (2004 р.); "Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка" (2005р.); "Теоретичні основи туризмології" (2005р.); "Регіональна економіка" (2007р.); Охорона навколишнього середовища (2006 р.); Географічні основи охорони навколишнього середовища (2006 р.); Суспільно-географічні основи регіонального природокористування», Суспільно-географічна підготовка фахівців у Київському національному університеті ім.Тараса Шевченка (2007 р.); Географічна наука в Україні: становлення і розвиток (2007 р.);

Управління використанням природних ресурсів (2008 р.);
Географія.Україна і світ (2008 р.).

Юрківський Віктор Минович

Економіко-географ, декан географічного факультету (1980-1985 рр.) кандидат економічних наук, професор. Народився у 1927 р. в Києві.

Закінчив Київський університет імені Тараса Шевченка за спеціальністю міжнародні відносини і світова економіка. В 1956-1960 рр. - аспірант Академії суспільних наук (м. Москва). В 1960 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему: "Зовнішні позики дореволюційної Росії" із спеціальності 11.00.02 - світова економіка. 1961–2000 рр. - працює на кафедрі економічної та соціальної географії Київського університету, доцент з 1964 р., професор з 1979 р. В 1980–1985 рр. обирався деканом географічного факультету. Заслужений працівник Вищої школи України (1984 р.). Наукові інтереси: економічна та соціальна географія зарубіжних країн, географія світового господарства, географія сфери обслуговування.

Автор 77 наукових праць, зокрема: підручників: "Регіональна економічна і соціальна географія зарубіжних країн" (2000 р.), "Економічна географія США" (1988 р.), "Географія сфери обслуговування" (1989 р.); співавтор підручників: "Економічна географія зарубіжних країн" (3 видання - 1975, 1978, 1981 рр.), "Економічна і соціальна географія світу" (1997 р.). Читав курс: "Регіональна економічна і соціальна географія".

Багров Микола Васильович - учений-географ, політичний діяч, академік Національної академії наук України (2010), доктор географічних наук (2001), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2004), заслужений працівник освіти України (1997), Герой України (2007).

Народився 26 жовтня 1937 р. у с. Новотроїцьке Новотроїцького району Херсонської області. У 1959 р. закінчив природно-географічний факультет Кримського державного педагогічного інституту за фахом «географія і біологія».

У трудовій біографії Миколи Васильовича — праця вчителем у сільській школі, інженером-геологом відділу регіональної геології Інституту мінеральних ресурсів (1961—1963), аспірантура, наукова і педагогічна діяльність у Кримському педінституті (1963—1969), з 1970 р. понад два десятиліття займався партійною роботою.

Науковою та педагогічною діяльністю Микола Васильович почав займатися у Кримському педагогічному інституті у 1963 р., де пройшов шлях від аспіранта до доцента. Впродовж 1994—1997 рр. був проректором з перспективного розвитку, у 1997—1999 рр. — проректором з наукової роботи Сімферопольського державного університету. В 1999 р. М. В. Багрова обрано ректором Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. За його участю в університеті створено кафедру «ЮНЕСКО», науково-дослідний центр технологій сталого розвитку, науково-освітній центр Київського інституту права, Інститут спелеології та карстології НАН України і МОН України.

З 2001 р. М. В. Багров — доктор географічних наук. Дисертаційну роботу на тему "Регіональна геополітика (на прикладі Криму)" захистив у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. У 2003 р. його обрано членом-кореспондентом НАН України. Вчений досліджує проблеми соціальної географії, сталого розвитку, регіональної

економіки, політичної екології, геополітики. Він — автор понад 200 наукових публікацій (серед них — 15 монографій).

Наукову та педагогічну діяльність Микола Васильович активно поєднує з громадською — очолює Раду ректорів вищих навчальних закладів Криму, він — почесний президент Малої академії наук школярів Криму «Искатель». З 2001 р. М. В. Багров є головою Ради Кримського наукового центру НАН України і МОН України, який було створено у 1997 р. як регіональну міжвідомчу установу, що спрямовує зусилля вчених Автономної республіки Крим і м. Севастополя на розв'язання актуальних регіональних та загальнодержавних проблем.

М. В. Багров — член Президії НАН України, член Національного комітету географів України, член ученої ради Українського географічного товариства, Микола Васильович є заслуженим працівником освіти України (1997). Відзначений численними нагородами: орденами «Знак пошани» (1976), Трудового Червоного прапора (1981), «За заслуги» III-го ступеня (1999), князя Ярослава Мудрого V-го ступеня (2002), орденом Франції «Пальмовая академическая ветвь» (2006). М. В. Багров удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки. У 2007 р. йому присвоєно звання Героя України.

Література

1. Географічна енциклопедія України: в трьох томах.- К.: Українська радянська енциклопедія, 1989.- т.1:А-Ж.- 416 с.
2. Географічна енциклопедія України: в трьох томах.- К.: Українська радянська енциклопедія, 1990.- т.2:З-О.- 480 с.
3. Географічна енциклопедія України: в трьох томах.- К.: Українська радянська енциклопедія, 1993.- т.3:П-Я.- 480 с.
4. Сто великих українців.-М.:Вече; К.:Орфей, 2001.-584 с.
5. Шаров І. Вчені України: 100 видатних імен.-К.:Артек, 2006.- 480 с.
6. Корнєєв О. Внесок українських учених у розвиток географічної науки і географічного краєзнавства//Рідна школа.-2005.-№ 4.-С.74-77
7. Географы_Украины <http://ru.wikipedia.org>
8. Кубийович, Владимир Михайлович – Википедия <http://ru.wikipedia.org>
9. pidruchniki.com.ua/00000000/geografiya
10. www.nbu.gov.ua/people/bagrov.html

Алфавітний покажчик імен

Багров Микола Васильович.....	24
Воблий Костянтин Григорович.....	5
Діброва Олексій Тимофійович.....	6
Жупанський Ярослав Іванович.....	14
Заставний Федір Дмитрович.....	15
Кубийович Володимир Михайлович.....	12
Олійник Ярослав Богданович.....	20
Паламарчук Максим Мартинович.....	10
Пістун Микола Данилович.....	17
Рудницький Степан Львович.....	7
Чубинський Павло Платонович.....	9
Юрківський Віктор Минович.....	23

Содержание

Передмова.....	3
Воблий Костянтин Григорович.....	5
Діброва Олексій Тимофійович.....	6
Рудницький Степан Львович	7
Чубинський Павло Платонович	9
Паламарчук Максим Мартинович.....	10
Кубийович Володимир Михайлович.....	12
Жупанський Ярослав Іванович.....	14
Заставний Федір Дмитрович.....	15
Пістун Микола Данилович.....	17
Олійник Ярослав Богданович	20
Юрківський Віктор Минович.....	23
Багров Микола Васильович.....	24
Алфавітний покажчик імен.....	26

